

megfogadásának körülményei; a kihajtás; a jószág bélyegzése, herélése, farkalása; a nyírás; a nyájak évközi olvasása; lopás; a pásztorok megajándékozása; üzetés és elletés; a pásztorok; beszorulás — mint egy izgalmas fejezete a hortobágyi pásztorok életének. Befejezésül a pásztorok őszi és téli munkájáról kapunk képet: az őszi és téli ünnepekről és mulatozásokról, melyekben nagy szerepet játszottak a vásárok és a csárdák.

A terep kutatás fényt derített arra is, hogy a pásztorok között a juhász és a gulyás hiedelemnyaga és szokásvilága a leggazdagabb; ezek száma is nagyobb a csikósok és kondások számától. Eltérés a parasztlakosság és pásztorok szokásvilágában azoknál a jeles napoknál mutatkozik, melyeknél a foglalkozási motívumok meghatározók (pl. a kihajtás; Szent György-napkor vagy a juhászcsaládok számára a pünkösöd elsősorban a fejési időny kezdetét jelentette). Barna könyve összegezésében öt kulturális övezetre osztja a Hortobágy vidékét, ami a táblázat révén áttekinthetőbbé teszi az egyes kultúrelemek táj szerinti megjelölését vagy hiányát.

A *Népből és népszokások a Hortobágy vidékén* című könyv értéke nemcsak gazdag ismeretanyagában van; a gyűjtő Barna Gábor alapos szakismerete és világos feldolgozási módszere nagyban hozzájárul, hogy gyűjteménye nemcsak a szakember számára jelentős, de más érdeklődő is élvezetes olvasmányra talál benne. Munkáját a gazdag szakirodalom mellett Hortobágy községeinek feltérképezése egészíti ki (összesen tíz térkép), ezáltal figyelhető meg néhány hiedelemalak elterjedési területe és az egyes községek házassági kapcsolatai. A kötetet 50 fekete-fehér fénykép zárja, melyek szoros kísérői a Hortobágy hiedelem- és szokásvilágának.

VAJDA Zsuzsa

LENNERT GÉZA POLAROIDJAI

Iparművészek és Formatervezők Vajdasági Egyesületének kiállítóterme, Újvidék, 1980 június

Rövid hónap múlt el azóta, hogy ezen a helyen Lennert Géza önálló fényképképzéséről írtam, szóvá téve Lennert nagy lehetőségét, az új minőséget. Érzéseim nem csaltak, hiszen az akkori és a mostani tárlat közti röpké idő valóban gyökeres változást hozott: technikában, életérzésben, konceptusban egyaránt: Lennert legújabb fotóbemutatójáról

igazi fotóaktualitásként kell beszélni. Színes polaroidszegmentumai jóval a tartományi átlag fölé emelkednek, de országos viszonylatban is újat hoznak; vállalják egy friss fototechnika affirmálását.

A polaroid (fotó)művészeti kiaknázása Jugoszláviában még gyerekcipőben jár. Ez ideig csak Belgrádban működik egy nem formális polaroid-csoport, amelynek tagjai — néhány kiállítás tanúsítja — még nem építettek ki olyan tudatos művészeti alapállást, amely a polaroid-fényképezéssel szembeni magatartásukat egészében véve is világosan meghatározná. Nyilvánvaló, hogy képtári szereplésükre csak addig lesz szükség, amíg ez a fényképtechnika az újdonság varázsával hat. Munkáik arra engednek következtetni, hogy lényegében nem ismerik a fotózást, korábban nem foglalkoztak fényképezéssel, és most is csak az új fotótechnika biztosította kényelem ragadta meg figyelmüket. A polaroidnál ugyanis nem kell bíbelődni az előhívással, a papírra való rögzítéssel, hiszen az exponálás után néhány másodpercre a gép kidobja a kész felvételt. Kezelése és beállítása is roppant egyszerű — az átlagamerikai tudásszintjéhez igazodik.

Lennert esetében viszont egy kiváló fotósról van szó, aki vizuális szenzibilitását most olyan témákban, tervezetekben kamatoztatja, melyeket a fényképezés hagyományos eszközével talán sohasem valósít meg, ha történetesen nem kerül polaroidkamera a kezébe. Lennert intellektuális alkotásának sajátosságait a polaroidsorozatok még inkább kidomborítják, aláhúzzák. Tárlatán a hagyományos művészi fotózás kedvelte tájkompozíciót már nem is látunk; a polaroid tipikus urbánus munkaeszköz, már csak a falrajzok és plakátroncsolódások ihletik meg. Míg korábbi portréin rendszerint az arcvonalak elmélyítésére törekedett, polaroidportréin a lány tónusok uralkodnak, amit paszellszínekkel ér el. Az Újvidéki Színház Beckett-szereplői hálás modelleknek bizonyultak.

Jellemző, hogy a fényképeiről jól ismert festői vonások itt is felbukkannak, sőt a kameraelmozdításon, a mozgás beleélt érzékeltetésén túlmenően Lennert új fakturális módszerhez folyamodik: belekarcol a még nem egészen rögzödött színelületbe, hogy a háttér „kipikkelyzése”, roztozása révén festői hatást érjen el, és még inkább kiemelje tanulmányának tárgyát. Azokat a sorozatait viszont, melyeken történetet mond el, egy gondolati folyamatot vezet le, a narratív-, illetve processzuális fényképezés műfajába sorolhatjuk. Felvételeit kivétel nélkül magas szintű vizuális szenzibilitás, költői hangulat, de egyben racionalitás jellemzi.

Annak ellenére, hogy Lennert még csak most ismerkedik a polaroiddal, gazdag fényképezési tudása már így is kiválóan kamatoztatta az új médiumban rejlő lehetőségeket. Természetesen, korántsem mindet. Ha első polaroidtárlatát valamiféle előlegnek tekintjük, akkor a jövőre vonatkozó elvárásaink is jogosak, hiszen Lennert kiállítása ezeddig az év legkiemelkedőbb egyéni teljesítménye Újvidéken.

SZOMBATHY Bálint